

ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.22:63

А.М. Лисенко, доц., канд. екон. наук

*Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна***Моделі справляння податку на додану вартість у сфері сільськогосподарського виробництва та їх впровадження на регіональному рівні**

На основі систематизації базових моделей справляння податку на додану вартість (ПДВ) у сфері сільськогосподарського виробництва та з урахуванням особливостей розвитку аграрного сектора Кіровоградської області здійснені варіантні розрахунки, оцінено наслідки можливої реалізації окремих моделей для сільськогосподарських товаровиробників на регіональному рівні

податок на додану вартість (ПДВ), оподаткування ПДВ операцій з продажу сільськогосподарської продукції, моделі справляння ПДВ, сільське господарство, експортоорієнтовані види продукції

А.Н. Лысенко, доц., канд. екон. наук

*Центральноукраинский национальный технический университет, г. Кропивницкий, Украина***Моделі взимання НДС в сфері сільськогосподарського виробництва та їх впровадження на регіональному рівні**

На основі систематизації базових моделей взимання податку на додану вартість (НДС) у сфері сільськогосподарського виробництва та з урахуванням особливостей розвитку аграрного сектора Кіровоградської області здійснені варіантні розрахунки, оцінено наслідки можливої реалізації окремих моделей для сільськогосподарських товаровиробників на регіональному рівні

налог на добавленную стоимость (НДС), налогообложение НДС операций по продаже сельскохозяйственной продукции, модели взимания НДС, сельское хозяйство, экспортоориентированные виды продукции

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки України має надвисокий потенціал, для реалізації якого вкрай необхідні дієві заходи державної підтримки у вигляді сприятливої податкової політики, важливе значення в сукупності яких тривалий час відводилося застосуванню спеціального режиму оподаткування сільгоспвиробників податком на додану вартість. З 01.01.2017 р. (у зв'язку з втратою чинності норм ст. 209 Податкового кодексу України [4-6]) всі суб'єкти спецрежиму перейшли на загальну систему оподаткування ПДВ. Проте такий підхід в оподаткуванні суперечить особливостям розвитку сільського господарства в Україні, зважаючи на збитковість виробництва продукції за значною кількістю галузей аграрного виробництва, та Директиві Ради ЄС № 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 р. «Про спільну систему податку на додану вартість», відповідно до якої країни-члени ЄС мають право застосовувати спеціальну схему, що передбачає відшкодування фермерам вхідного ПДВ за фіксованою ставкою (глава 2 розділу XII) [7].

У зв'язку з цим актуальною проблемою є узагальнення наукових підходів щодо систематизації існуючих моделей справляння ПДВ у сфері сільськогосподарського виробництва на загальнодержавному рівні та їх апробація у практичній площині з урахуванням особливостей розвитку регіонів аграрного спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінці чинного механізму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників податком на додану вартість та розробці пропозицій щодо його вдосконалення, питанням адміністрування ПДВ в контексті законодавчих змін присвячені наукові праці О. Бетлія [1], Ю. Лупенка [2], Г. Сиротюк [9], Л. Тулуша [2; 15], О. Юрченко [16] та ін. Так, О. Бетлій досліджує проблеми застосування ПДВ у сільському господарстві України, міжнародний досвід та пропонує у якості кращого варіанта реформування поєднувати загальну систему оподаткування ПДВ для великих сільськогосподарських підприємств зі спеціальним режимом ПДВ для дрібних фермерських господарств [1, с. 35]. Ю.О. Лупенко, Л.Д. Тулуш приділили значну увагу вивченню впливу оподаткування ПДВ на розвиток аграрної галузі, зокрема щодо забезпечення збалансованої структури агропромислового виробництва [2, с. 5-16]. Л.Д. Тулуш пропонує здійснювати аналітичну оцінку можливих результатів впровадження різних моделей реформування спецрежиму справляння ПДВ у сільському господарстві з урахуванням інтересів сільськогосподарських підприємств, держави та економіки в цілому [15]. Водночас, окреслена проблематика висвітлюється з урахуванням загальнодержавних підходів та не враховує регіональні особливості розвитку аграрного сектору економіки, їх вплив на формування важливих економічних показників господарської діяльності та сум ПДВ, яку платники нараховують і перераховують до бюджету.

Постановка завдання. Завданням даної статті є систематизація базових моделей справляння ПДВ у сфері сільськогосподарського виробництва, здійснення варіантних розрахунків з урахуванням особливостей розвитку аграрного сектора Кіровоградської області, оцінка наслідків можливої реалізації окремих моделей для сільськогосподарських товаровиробників на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу. В умовах відсутності прямої бюджетної підтримки спеціальний режим оподаткування тривалий час залишався для аграріїв ефективним інструментом державної допомоги. Водночас, зміна податкової політики в АПК є однією з ключових вимог для продовження співпраці України з Міжнародним валютним фондом та отримання нових кредитних траншів. При цьому необхідно усвідомлювати відповідальність за стан вітчизняної економіки в цілому та, зокрема, її аграрного сектора. Тому слід відмовитися від апеляції до полярних позицій у вирішенні проблеми, припинити категорично наполягати лише на крайніх альтернативах – повернутися до спецрежиму оподаткування або повністю його скасувати. Ситуація вкрай складна і потребує розробки компромісних рішень.

Експерт Аналітичної платформи АПК з податково-бюджетних питань, к.е.н. Тулуш Л.Д. пропонує здійснювати аналітичну оцінку можливих результатів впровадження різних моделей реформування спецрежиму справляння ПДВ у сільському господарстві з метою узагальнення можливих наслідків реформування діючого механізму справляння ПДВ у сфері сільського господарства з урахуванням інтересів наступних економічних суб'єктів: сільськогосподарських підприємств – в частині втрат доходів (в розрізі окремих видів агробізнесу); держави – в частині бюджетних надходжень до Державного бюджету; економіки в цілому – в частині інфляційних процесів, зміни цін на продовольчі товари (інтереси споживачів), оптимізації структури агропромислового виробництва тощо. Слушними є пропозиції науковця щодо розробки висновків стосовно доцільності вибору варіантів реформування спецрежиму справляння ПДВ у сільському господарстві на основі опрацювання шести моделей [15] (рис. 1).

Розрахунки Тулуша Л.Д. здійснені на загальнодержавному рівні. Вони показали, що загалом для сільгосппідприємств найбільш прийнятними варіантами є перша (нульова) та четверта моделі. Для держави з точки зору бюджетних інтересів найбільш

привабливими є друга та четверта моделі, з точки зору економічних інтересів – перша та четверта моделі (враховуючи їх антиінфляційну спрямованість). Третя модель може бути нейтральною для бюджету. Компромісною є четверта модель, яка позбавляє високорентабельні аграрні галузі подвійного стимулювання (користування спецрежимом і відшкодування ПДВ при експорті), зберігаючи при цьому переваги спецрежиму ПДВ для усіх сільгоспідприємств та забезпечуючи приріст бюджетних надходжень [15].

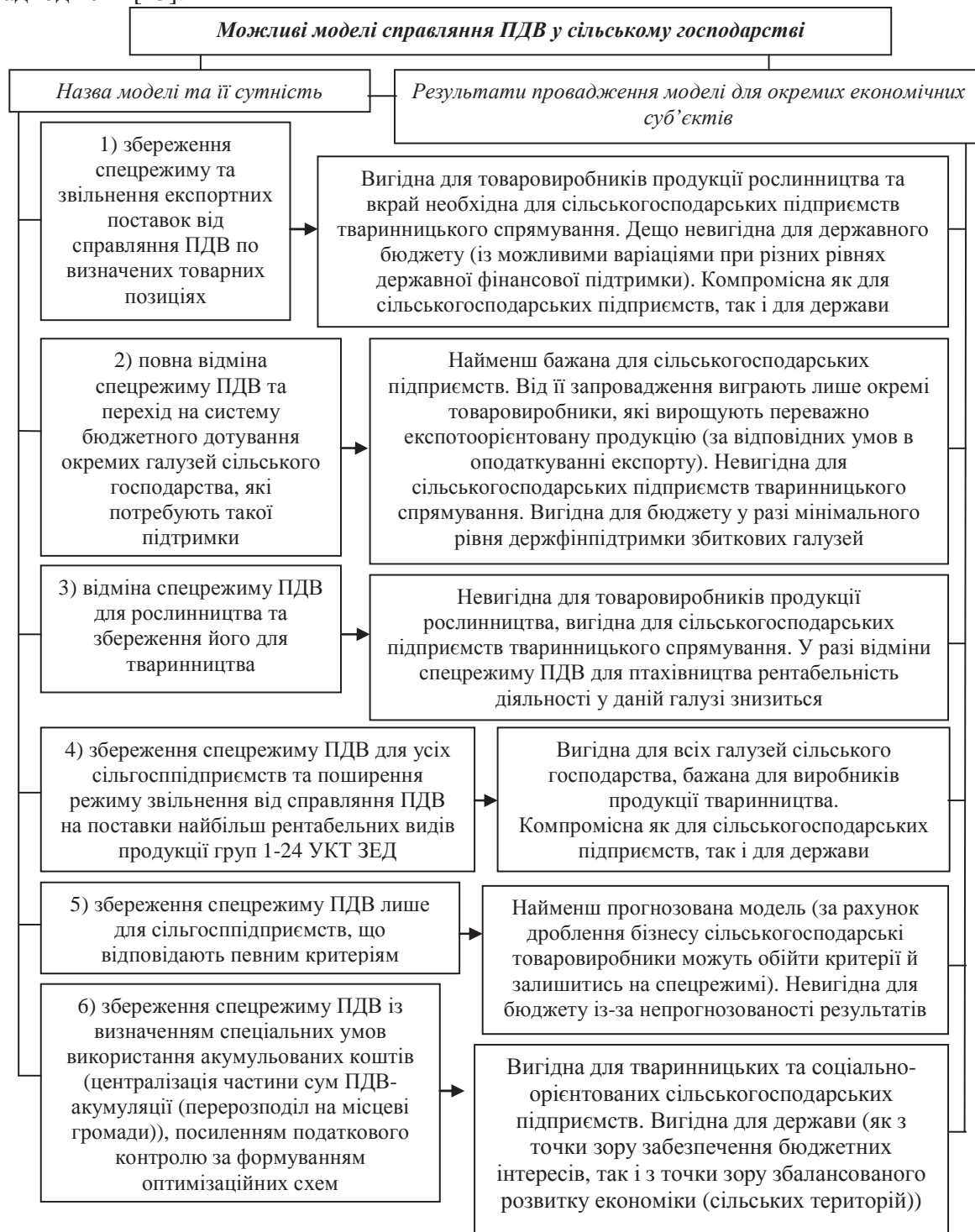

Рисунок 1 – Можливі моделі справляння ПДВ у сільському господарстві та наслідки їх впровадження

Джерело: розроблено автором на підставі систематизації інформації [15].

Ключова увага при розробці моделей справляння ПДВ у сфері сільськогосподарського виробництва має спрямовуватися на розвиток потужних регіонів аграрного спрямування, серед яких важлива роль належить Кіровоградській області.

За інших рівних умов вища ефективність виробництва забезпечується у вузькоспеціалізованих сільськогосподарських підприємствах, тому ефект від зміни умов справляння ПДВ необхідно рахувати в розрізі окремих галузей та підгалузей. При прогнозуванні наслідків застосування конкретних моделей справляння ПДВ у сільському господарстві слід окремо розглядати наступні види продукції: експортоорієнтовані сільськогосподарські культури (для урахування можливості запровадження ПДВ-відшкодування при експорті), інші сільськогосподарські культури (неекспортоорієнтовані), тваринницьку продукцію у розрізі галузей.

Експортоорієнтовані види сільськогосподарської продукції у регіональному розрізі визначаємо, виходячи з обсягів та структури експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження (табл. 1).

Таблиця 1 – Обсяги експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження по Кіровоградській області за 2012-2016 рр., тис. дол. США

№	Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
1.	<i>Продукція рослинного та тваринного походження</i>	78724,7	65270,2	88624,5	94717,9	113326,6
1.1.	I. Живі тварини; продукти тваринного походження	354,7	3032,7	6742,5	4735,6	7921,1
	01 живі тварини	-	72,3	66,3	71,9	1464,5
	03 риба і ракоподібні	31,8	82,6	68,9	46,7	8,8
	04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	322,9	2877,8	6607,3	4519,0	6415,3
	05 інші продукти тваринного походження	-	-	-	98,0	32,5
1.2.	II. Продукти рослинного походження	78370,0	62237,5	81882,0	89982,3	105405,5
	06 живі дерева та інші рослини	-	64,7	81,8	-	18,4
	07 овочі	774,5	767,5	110,6	968,8	4372,8
	08 їстівні плоди та горіхи	103,8	36,0	-	251,2	78,1
	09 кава, чай	34,3	5,5	-	-	-
	10 зернові культури	60990,8	41944,6	62208,5	78995,0	87465,0
	11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	655,6	714,2	307,8	172,1	236,4
	12 насіння і плоди олійних рослин	15811,0	10372,0	10280,8	8676,5	12966,6
	14 рослинні матеріали для виготовлення	-	8333,0	8892,5	918,7	268,2

Джерело: розроблено автором на підставі узагальнення статистичної інформації [10-14].

Обсяги експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження суб'єктами господарювання Кіровоградської області упродовж 2012-2016

рр. збільшилися на 43,9%. Вагомою складовою експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження суб'єктами господарювання Кіровоградської області є експорт продукції рослинного походження, обсяги якого зросли з 78370 тис. дол. США у 2012 р. до 105405,5 тис. дол. США у 2016 р. [10-14].

Структура експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження суб'єктами господарювання Кіровоградської області у розрізі груп товарів представлена в табл. 2.

Таблиця 2 – Структура експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження по Кіровоградській області, 2015-2016 рр.

№ з/п	Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	2015 р.				2016 р.			
		тис. дол. США	у % до 2014р.	у % до загального обсягу експорту	у % до обсягу експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження	тис. дол. США	у % до 2015р.	у % до загального обсягу експорту	у % до обсягу експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Усього	406554,3	49,5	100,0	x	425137,2	104,6	100,0	x
I.1.	<i>У т.ч. продукція рослинного та тваринного походження</i>	94717,9	106,9	23,29	100,0	113326,6	119,6	26,65	100,0
	I. Живі тварини; продукти тваринного походження	4735,6	70,2	1,16	5,00	7921,1	167,3	1,86	6,99
	01 живі тварини	71,9	108,5	0,02	0,07	1464,5	2036,9	0,34	1,29
	03 риба і ракоподібні	46,7	67,7	0,01	0,05	8,8	18,9	0,00	0,01
	04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	4519,0	68,4	1,11	4,78	6415,3	142,0	1,51	5,66
	05 інші продукти тваринного походження	98,0	-	0,02	0,10	32,5	33,2	0,01	0,03
	II. Продукти рослинного походження	89982,3	109,9	22,13	95,00	105405,5	117,1	24,79	93,01
	06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	-	18,4	-	0,00	0,02
	07 овочі	968,8	875,9	0,24	1,02	4372,8	451,4	1,03	3,86
	08 їстівні плоди та горіхи	251,2	-	0,06	0,27	78,1	31,1	0,02	0,07
	10 зернові культури	78995,0	127,0	19,43	83,40	87465,0	110,7	20,57	77,18
	11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	172,1	55,9	0,04	0,18	236,4	137,4	0,06	0,21

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	12 насіння і плоди олійних рослин	8676,5	84,4	2,13	9,16	12966,6	149,4	3,05	11,43
	14 рослинні матеріали для виготовлення	918,7	10,3	0,23	0,97	268,2	29,2	0,06	0,24

Джерело: розроблено автором на підставі узагальнення статистичної інформації [13-14].

Як видно з табл. 2, по Кіровоградській області у 2015-2016 рр. частка експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження становила 23,29-26,65 % від загального обсягу експорту по усіх групах товарних позицій. У обсязі експорту живих тварин, продукції рослинного та тваринного походження вагомою була частка продуктів рослинного походження (93,01-95 %) та, зокрема, зернових культур (77,18-83,40 %). Враховуючи, що у 2015 р. в загальному обсязі реалізації зернових та зернобобових культур сільськогосподарськими підприємствами області за всіма напрямками продажу 32,6% припадало на частку пшениці (0,06% - жита, 8,32% - ячменю і т. ін.) [8], доречним є розрахунок ефекту від зміни порядку справляння ПДВ по зернових культурах на прикладі пшениці (табл. 3).

Таблиця 3 – Модель для розрахунку ефекту від зміни порядку справляння ПДВ (на прикладі пшениці з урахуванням обсягів її збуту сільськогосподарськими підприємствами Кіровоградської області у 2015 р.)

№ з/п	Показник	0-варіант		Відшкодування ПДВ при експорті			
		на 1тонну	усього	на 1тонну	усього	у т.ч.	
						експорт	реалізація на внутрішньому ринку
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Орієнтовна частка експорту, %	x	x	x	x	60	40
2.	Обсяг поставок, тис. т. [8, с. 17]	x	917,36	x	917,36	550,42	366,94
3.	Зростання ціни, %	x	x	15,0	x	15,0	x
4.	Експортна ціна з ПДВ, грн./т	3858,7	x	4437,5	x	4437,5	x
5.	Маржа трейдера, %	2,5	x	2,5	x	2,5	x
6.	Дохід трейдера, грн.	96,5	x	110,9	x	110,9	x
7.	Ціна (з ПДВ) без маржі трейдера, грн.	3762,2	x	4326,6	x	x	x
8.	Вартість реалізованої пшениці (з ПДВ) без маржі трейдера, млн. грн.	x	3451,3	x	x	2381,4	x
9.	Частка виробника у ціні, %	90	90	90	90	90	90
10.	Ціна для виробника (з ПДВ), грн.	3386,0	x	3893,9	x	x	x
11.	Вартість реалізованої пшениці для виробника (з ПДВ), млн. грн.	x	3106,2	x	3572,1	2143,3	1428,8
12.	Вихідний ПДВ:						
	- грн.	564,3	x	649,0	x	x	x
	- млн. грн.	x	517,7	x	595,4	357,2	238,2
13.	Ціна без ПДВ, грн.	2821,7	x	3244,9	x	x	x
14.	Вартість реалізованої пшениці для виробника без ПДВ, млн. грн.	x	2588,5	x	2976,7	1786,1	1190,6

Продовження таблиці 3

1	2	3	4	5	6	7	8
15.	Витрати виробника (повна собівартість):						
	- грн. [3, с. 28]	2024,3	x	2024,3	x	x	x
	- млн. грн.		1857,0		1857,0	1114,2	742,8
16.	Частка витрат з вхідним ПДВ, %	60	60	60	60	60	60
	• з ПДВ:						
	- грн.	1214,6	x	1214,6	x	x	x
	- млн. грн.	x	1114,2	x	1114,2	668,5	445,7
	• без ПДВ:						
	- грн.	809,7	x	809,7	x	x	x
	- млн. грн.	x	742,8	x	742,8	445,7	297,1
17.	Вхідний ПДВ:						
	- грн.	242,9	x	242,9	x	x	x
	- млн. грн.	x	222,8	x	222,8	133,7	89,1
18.	ПДВ – акумуляція:						
	- грн.	321,4	x	x	x	x	x
	- млн. грн.	x	294,9	x	x	x	x
19.	ПДВ до сплати в бюджет	x	x	406,1	372,6	223,5	149,1
20.	ПДВ - акумуляція у % до доходу (ціни (вартості) без ПДВ):	11,4	11,4	x	x	x	x
21.	ПДВ до сплати в бюджет у % до доходу (ціни (вартості) без ПДВ)	x	x	12,5	12,5	12,5	12,5
22.	Прибуток виробника:						
	- грн.	797,4	x	1220,6	x	x	x
	- млн. грн.	x	731,5	x	1119,7	671,9	447,8
23.	Рентабельність, %	39,4	39,4	60,3	60,3	60,3	60,3
24.	Прибуток з урахуванням ПДВ-акумуляції:						
	- грн.	1118,8	x	x	x	x	x
	- млн. грн.	x	1026,4	x	x	x	x
25.	Рентабельність з ПДВ, %	55,3	55,3	60,3	60,3	60,3	60,3
26.	Надходження ПДВ до бюджету						
	- грн.	242,9	x	649,0	x	x	x
	- млн. грн.	x	222,8	x	595,4	357,2	238,2
27.	Відшкодування бюджетом:						
	- грн.	x	x	649,0	x	x	x
	- млн. грн.	x	x	x	x	357,2	x
28.	Чисті надходження до бюджету, млн. грн.	x	222,8	x	x	x	238,2
29.	Чистий дохід + ПДВ-акумуляція:						
	- грн.	3143,1	x	3244,9	x	x	x
	- млн. грн.	x	2883,4	x	2976,7	1786,1	1190,6
30.	Приріст доходів за рахунок підняття цін, грн.	x	x	101,8	x	x	x
31.	Приріст доходів за рахунок підняття цін, %	x	x	3,1	x	x	x
32.	Приріст прибутку за рахунок підняття цін, грн.	x	x	101,8	x	x	x
33.	Приріст прибутку за рахунок підняття цін, %	x	x	18,1	x	x	x

Джерело: розрахунки автора.

Як видно з табл. 3, ПДВ-акумуляція забезпечує зростання рентабельності виробництва пшениці у сільськогосподарських підприємствах з 39,4% (0-варіант) до 55,3% (з ПДВ). При незмінних затратах та одночасному підвищенні ціни на 15% рентабельність виробництва пшениці з ПДВ на внутрішньому ринку зростає до 60,3%.

Оцінку наслідків реалізації розглянутих вище моделей для держави з точки зору дотримання бюджетних інтересів доцільно здійснювати у двох варіантах: з відносно високим та з відносно невисоким рівнем державної підтримки тих видів діяльності, які потребують такої підтримки. За умови відміни спецрежиму ПДВ галузям, що потребують державної фінансової підтримки (зокрема тваринництву, овочівництву, садівництву) повинні надаватись бюджетні субсидії (їх рівень має становити не менш як 20 % від вартості продукції (базова ставка ПДВ)).

При визначенні переліку галузей, які потребують першочергової державної підтримки, пропонуємо керуватися динамікою середньорічного (за останні три роки) значення рівня рентабельності виробництва окремих видів продукції сільськогосподарськими підприємствами. Якщо у середньому за останні три роки виробництво конкретного виду продукції було збитковим, то така галузь однозначно потребує державної підтримки шляхом надання державної субсидії або ж повного повернення ПДВ. За видами продукції, виробництво яких було в умовах окремих організаційно-правових форм господарювання рентабельним, а в інших збитковим, внаслідок чого у середньому по сільськогосподарських підприємствах сформувався невисокий рівень рентабельності, пропонуємо встановлювати рівень державної підтримки у ранжованому порядку із застосуванням відповідних понижених ставок ПДВ чи відсотків його повернення товаровиробникам при базовій ставці податку.

Враховуючи, що Україна прагне до євроінтеграції, необхідно адаптувати до встановлених для країн ЄС вимог перелік видів діяльності з виробництва сільськогосподарської продукції та послуг у сфері аграрного виробництва. Відповідно до Директиви Ради ЄС № 2006/112/ЄС «Про спільну систему податку на додану вартість», країни-члени ЄС мають право застосовувати спеціальну схему, що передбачає відшкодування фермерам вхідного ПДВ за фіксованою ставкою (глава 2 розділу XII) [7]. Дана схема впроваджена для того, щоб відшкодувати ПДВ, стягнений з товарів та послуг, придбаних фермерами-учасниками схеми. Вона допомагає дрібним фермерам, що не можуть виконати вимоги, передбачені стандартною системою ПДВ.

В рамках зазначеної схеми країни ЄС можуть встановлювати фіксовані норми компенсації, які застосовуються до цін без ПДВ та обчислюються на основі макроекономічної статистики лише по фермерах на фіксованій ставці за попередні три роки. Компенсація не повинна перевищувати обсяги нарахованого вхідного ПДВ та може виплачуватись або споживачем, або державою. Якщо споживач продукції фермера – платник ПДВ сплачує компенсацію фермеру, то він має право зменшити обсяг податкового зобов'язання з ПДВ на відповідну суму. Кожна країна ЄС може виключити зі схеми з фіксованою ставкою окремі категорії фермерів, зокрема тих, для яких застосування звичайного режиму ПДВ або спрощених адміністративних процедур швидше за все не буде пов'язане з адміністративними складнощами.

Зараз у країнах ЄС стандартні ставки ПДВ знаходяться в проміжку від 15 до 27 % із середньою ставкою в 22 %. Окрім базової ставки застосовуються знижені ставки ПДВ, а також нульова ставка ПДВ на експортні операції (глави 6-9 розділу IX Директиви Ради ЄС № 2006/112/ЄС) [1; 7]. Так, у Німеччині базова ставка ПДВ становить 19 % а, зокрема, для операцій з постачання звичайних сільськогосподарських товарів і послуг застосовується ставка 10,7%. В Ірландії існує фіксована ставка ПДВ для фермерів, яку з 1 січня 2013 року було зменшено з 5,2% до 4,8% (базова ставка – 23 %). У Нідерландах на продукцію та послуги сільського господарства застосовується

ставка ПДВ 6 % (базова ставка – 21 %). В Польщі деякі послуги, пов'язані із сільським господарством, оподатковуються за ставкою 8 % (базова ставка – 23 %). У Португалії операції з постачання сільськогосподарської продукції оподатковуються за ставкою 3 % (базова ставка – 23 %). В Словенії послуги у сфері сільського господарства оподатковуються за ставкою 9,5 % (базова ставка – 22 %). У Великобританії схема з фіксованою ставкою для фермерів дозволяє невеликим фермерам встановлювати націнку у 4% на певні послуги для споживачів, які є платниками ПДВ (базова ставка ПДВ – 20 %) [1, с. 12-13, 40-43]. У всіх країнах ЄС застосовується нульова ставка ПДВ на експортні операції (глави 6-9 розділу IX Директиви Ради ЄС № 2006/112/ЄС). Отже, країни ЄС зберігають значну гнучкість щодо встановлення ставок та впровадження спеціальних схем оподаткування в рамках спільних норм стосовно ПДВ.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Запровадження моделей оподаткування сільськогосподарських товаровиробників податком на додану вартість повинно здійснюватися з урахуванням особливостей розвитку галузей аграрного виробництва в окремих регіонах України та орієнтації на базові норми законодавства ЄС. При визначенні переліку галузей, які потребують першочергової державної підтримки шляхом надання державної субсидії або ж повного повернення ПДВ, пропонуємо керуватися динамікою середньорічного (за останні три роки) значення рівня рентабельності виробництва окремих видів продукції сільськогосподарськими підприємствами. Подальший пошук шляхів вирішення проблеми застосування оптимального механізму оподаткування ПДВ для сільськогосподарських товаровиробників слід здійснювати на основі розробки узагальнених висновків за результатами проведення варіантних розрахунків у розрізі видів продукції різних галузей сільськогосподарського виробництва за регіонами країни.

Подяка та особливий наголос. Матеріали статті відображають результати дослідження, які виконувалися в рамках науково-дослідної роботи «Оподаткування та державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників з урахуванням регіональних пріоритетів» (№ державної реєстрації 0117U001288) згідно з договором між Центральноукраїнським національним технічним університетом та Громадською організацією «Кіровоградська обласна рада сільськогосподарських підприємств». Автор висловлює щире вдячність за підтримку науково-дослідної діяльності вищих навчальних закладів.

Список літератури

1. Бетлій О. ПДВ у сільському господарстві: Українські реалії та міжнародний досвід [Текст] / О. Бетлій // Звіт з аграрної політики APD/APR/07/2014. – К., 2014 р. – 51 с.
2. Лупенко Ю.О. Оподаткування сільського господарства в умовах трансформації спеціальних податкових режимів [Текст] / Ю.О. Лупенко, Л.Д. Тулуш // Економіка АПК. – 2016. – №1. – С. 5–17.
3. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств (обласні дані за 2014 р.) [Текст] / Відповідальний за випуск Чернігова Н.В. – Кіровоград: Головне управління статистики у Кіровоградській області, 2015 р. – 116 с.
4. Податковий кодекс України / Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (редакція від 01.04.2017 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році / Закон України від 20.12.2016 р. №1791-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19>.
6. Про скасування спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства / Лист Державної фіскальної служби України від 03.01.2017 р. № 8/799-99-15-03-02-17 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/listi-dps/70807.html>.

7. Про спільну систему податку на додану вартість // Директива Ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_928.
8. Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами у 2015 р. [Текст] / Відповідальний за випуск О.М. Прокопенко // Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 109 с. – С. 15, 17, 19, 21.
9. Сиротюк Г. Особливості справляння податку на додану вартість у сільському господарстві [Електронний ресурс] / Г. Сиротюк // Аграрна економіка. – 2010. – Т. 3. – № 1-2. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/ae_2010_3_1-2_19.pdf.
10. Товарна структура зовнішньої торгівлі Кіровоградської області за 2012 рік / Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2013/01/stat_inf_oper_zed.htm#1.
11. Товарна структура зовнішньої торгівлі Кіровоградської області за 2013 рік / Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2014/01/stat_inf_oper_zed.htm#1.
12. Товарна структура зовнішньої торгівлі Кіровоградської області за 2014 рік / Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2016/06/stat_inf_rik_zed.htm#44.
13. Товарна структура зовнішньої торгівлі Кіровоградської області за 2015 рік / Зовнішньоекономічна діяльність та платіжний баланс [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2016/02/stat_inf_oper_zed.htm#1.
14. Товарна структура зовнішньої торгівлі Кіровоградської області у 2016 році / Зовнішньоекономічна діяльність та платіжний баланс [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2017/02/stat_inf_oper_zed.htm#1.
15. Тулуш Л.Д. Оцінка наслідків впровадження різних моделей реформування спецрежиму справляння ПДВ у сільському господарстві [Електронний ресурс] / Л.Д. Тулуш // Звіт про виконання етапу аналітичного дослідження на тему «Оцінка наслідків реформування спецрежиму справляння ПДВ у сільському господарстві» – Режим доступу: <http://agroconsulting.com.ua/novyna/515>.
16. Юрченко О. Податок на додану вартість: аналіз податкової реформи 2016 року [Електронний ресурс] / О. Юрченко – Режим доступу: <http://194.44.12.92:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/903/03>.

References

1. Betlii, O. (2014). PDV u silskomu hospodarstvi: Ukrainski realii ta mizhnarodnyi dosvid [VAT in agriculture: Ukrainian realities and international experience]. *Zvit z ahrarnoi polityky APD/APR/07/2014 – Agrarian Policy Report APD / APR / 07/2014* [in Ukrainian].
2. Lupenko, Iu.O. & Tulush, L.D. (2016). Opodatkuvannia silskoho hospodarstva v umovakh transformatsii spetsialnykh podatkovykh rehymiv [Taxation of agriculture in the context of the transformation of special tax regimes]. *Ekonomika APK – Economy of agroindustrial complex, 1, 5-17* [in Ukrainian].
3. Chernihova, N.V. (2015). Osnovni ekonomichni pokaznyky roboty silskohospodarskykh pidpryiemstv (oblasni dani za 2014 r.) [Basic economic indicators of agricultural enterprises (oblast data for 2014)]. – *Kirovohrad: Holovne upravlinnia statystyky u Kirovohradskii oblasti, 116* [in Ukrainian].
4. Podatkovyi kodeks Ukrainy [The Tax Code of Ukraine]. <http://zakon0.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
5. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zabezpechennia zbalansovanosti biudzhetnykh nadkhodzhen u 2017 rotsi [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on Balancing Budget Revenues in 2017]. <http://zakon2.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19> [in Ukrainian].
6. Pro skasuvannia spetsialnogo rehymu opodatkuvannia diialnosti u sferi silskoho ta lisovoho hospodarstva, a takozh rybalstva [On the abolition of the special regime for taxation of activities in the field of agriculture and forestry, as well as fisheries]. <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo>. Retrieved from <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/listi-dps/70807.html> [in Ukrainian].
7. Pro spilnu systemu podatku na dodanu vartist [About the common system of value-added tax]. <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_928 [in Ukrainian].
8. Prokopenko, O.M. (2016). Realizatsiia produktsii silskohospodarskymy pidpryiemstvamy u 2015 r. [Implementation of production by agricultural enterprises in 2015]. *Statystychnyi biuletyn - Statistical bulletin, 15, 17, 19, 21* [in Ukrainian].

9. Syrotiuk, H. (2010). Osoblyvosti spravliannia podatku na dodanu vartist u silskomu hospodarstvi [Features of the collection of value added tax in agriculture]. *Ahrarna ekonomika – Agrarian economy*, 3, 1-2. Retrieved from http://C:/Users/User/Downloads/ae_2010_3_1-2_19.pdf [in Ukrainian].
10. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli Kirovohradskoi oblasti za 2012 rik [Commodity structure of foreign trade of Kirovograd region for 2012]. *Zovnishnoekonomichna diialnist – Foreign economic activity*. Retrieved from http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2013/01/stat_inf_oper_zed.htm#1 [in Ukrainian].
11. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli Kirovohradskoi oblasti za 2013 rik [Commodity structure of foreign trade of Kirovograd region for 2013]. *Zovnishnoekonomichna diialnist – Foreign economic activity*. Retrieved from http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2014/01/stat_inf_oper_zed.htm#1 [in Ukrainian].
12. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli Kirovohradskoi oblasti za 2014 rik [Commodity structure of foreign trade of Kirovograd region for 2014]. *Zovnishnoekonomichna diialnist – Foreign economic activity*. Retrieved from http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2016/06/stat_inf_rik_zed.htm#44 [in Ukrainian].
13. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli Kirovohradskoi oblasti za 2015 rik [Commodity structure of foreign trade of Kirovograd region for 2015]. *Zovnishnoekonomichna diialnist ta platizhnyi balans – Foreign Economic Activity and Balance of Payments*. Retrieved from http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2016/02/stat_inf_oper_zed.htm#1 [in Ukrainian].
14. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli Kirovohradskoi oblasti u 2016 rotsi [Commodity structure of foreign trade of Kirovograd region for 2016]. *Zovnishnoekonomichna diialnist ta platizhnyi balans – Foreign Economic Activity and Balance of Payments*. Retrieved from http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2017/02/stat_inf_oper_zed.htm#1 [in Ukrainian].
15. Tulush, L.D. (2015). Otsinka naslidkiv vprovadzhennia riznykh modelei reformuvannia spetsrezhyму spravliannia PDV u silskomu hospodarstvi [Assessment of the implications of implementing various models of reforming the special regime for VAT collection in agriculture]. *Zvit pro vykonannia etapu analitychnoho doslidzhennia na temu «Otsinka naslidkiv reformuvannia spets rezhyму spravliannia PDV u silskomu hospodarstvi» - Report on the implementation of the phase of the analytical study on the topic «Assessment of the consequences of reforming the special regime for VAT collection in agriculture»*. Retrieved from <http://agroconsulting.com.ua/novyna/515> [in Ukrainian].
16. Yurchenko, O. Podatok na dodanu vartist: analiz podatkovoi reformy 2016 roku [Value Added Tax: An Analysis of the Tax Reform of 2016]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt – Accounting and auditing*, 18-25. Retrieved from <http://194.44.12.92:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/903/03> [in Ukrainian].

Alla Lysenko, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)
Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Models of Collection of Value Added Tax in the Field of Agricultural Production and Their Implementation at the Regional Level

The aim of this study is an assessment of the consequences of the possible implementation of certain models of VAT collection for agricultural producers at the regional level, taking into account the peculiarities of the development of the agrarian sector of the Kirovograd region.

On the basis of systematization of the basic models for the collection of value added tax (VAT) in the field of agricultural production and taking into account the peculiarities of the agrarian sector development in the Kirovograd region, the author made variant calculations, evaluated the effects of the possible implementation of certain models for agricultural producers at the regional level.

It is established that VAT accumulation ensures increase of profitability of wheat production in agricultural enterprises of Kirovograd region from 39,4% (0-variant) to 55,3% (with VAT). The introduction of models of taxation of agricultural producers to the value-added tax should be implemented taking into account the peculiarities of the development of branches of agrarian production in certain regions of Ukraine and orientation to the basic norms of the legislation of the EU.

Value Added Tax (VAT), VAT taxation of agricultural sales operations, VAT collection model, agriculture, export-oriented types of products

Одержано (Received) 11.05.2017

Прорецензовано (Reviewed) 24.05.2017

Прийнято до друку (Approved) 29.05.2017